

نخستین همایش ملی ایران‌شناسی

خلاصه مقالات

برگزار کننده :

بنیاد ایران‌شناسی

۲۷ - ۳۰ خرداد سال ۱۳۸۱

تهران - ایران

©۳- گروه تاریخ و جغرافیای تاریخی

۹۹	محمدرضا آقاچانی قناد	نگاهی به جایگاه قم در تاریخ سیاسی معاصر
۱۰۰	منصوره اتحادیه *	معرفی رستخیز، روزنامه ای ناشناخته
۱۰۲	بهرام امیراحمدیان *	موقعیت جغرافیایی ایران و ایران شناسی
۱۰۴	ایگور بازلیفکو	در خصوص تبعه فراری روس، ماکسینف معروف به سامسون خان و خدمت او در ارتش ایران (نیمه اول قرن نوزدهم)
۱۰۷	محمدابراهیم باستانی پاریزی *	آقاخان محلاتی در کرمان
۱۰۸	سیروس برادران شکوهی	اعزام نمایندگان روحانی دوره اول تبریز به مجلس شورای ملی
۱۱۰	حسن بیک محمدی *	نقش عوامل جغرافیایی در پیدایش اولین کانون های حکومت در فلات ایران
۱۱۲	افشین پرتو *	زمینه های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فکری برپایی فرمانروایی کیابیان
۱۱۴	صالح پرگاری	ستیهندگی در تاریخ طبرستان؛ مهم ترین عامل گرایش مردم این منطقه به مذهب تشیع
۱۱۵	رسول جعفریان *	پیشینه مبارزه با غربزدگی و راه های مقابله با آن در دوره قاجار
۱۱۷	محمدرضا جوادی *	ماسوله در گذر زمان
۱۱۸	سیداحمد حسینی کازرونی *	جغرافیای تاریخی و سیاسی منطقه عسلویه
۱۲۰	علی خادم العلما *	از ارومیه تا آفریقا: گوشه ای از فعالیت شیعیان در آفریقا
۱۲۱	فرهنگ خادمی ندوشن *	اشکانیان هند، حکومتی ناشناخته در گذشته ایران
۱۲۳	فرهنگ خادمی ندوشن	آیا ساسانیان بر هند حکومت نمودند؟
۱۲۴	برات دهمرده *	علل ظهور ملوک نصری (بررسی تاریخ سیستان در خلال سال های ۶۳۲-۴۳۲ ه.ق.)
۱۲۶	محمدحسین رامشت *	دریاچه های دوران چهارم، بستر تبلور و گسترش در ایران
۱۲۸	عباسعلی رضائی نیا *	پژوهش در تاریخ و فرهنگ الیمانیس
۱۳۰	امیر تیمور رفیعی	سیاست مذهبی شاهرخ تیموری (۸۰۷-۸۶۰ ه.ق.)
۱۳۲	بهمن رمضانی *	ماسوله قدیم کجاست؟ بلایای طبیعی ماسوله جدید کدام است؟
۱۳۳	محمدتقی رهنمایی *	دیرین شناسی جغرافیایی در منطقه مریان تالش و نقش آن در پیدایش یک حوزه تمدنی
۱۳۴	یدالله سپهری	تمیشه دیروز، کردکوی امروز
۱۳۶	فریبا سعیدی	انارک، یاقوت کویر
۱۳۸	شهلا سلیم نوری	مشابهت در عروج و زوال خانواده های برامکه و نظام الملک و خدمات ادبی و فرهنگی آن
۱۴۱	علاءالدین شاهرخ	جغرافیای تاریخی و تاریخ خرم آباد
۱۴۳	جواد شکاری نیری	آیا «نریز» همان شهر «نیر» فعلی است؟
۱۴۵	جواد شکاری نیری	دژ بوینی یوغون یا دژ نیر

آیا «نریز» همان شهر «نیر» فعلی است؟

جواد شکاری نیری - عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین

چکیده:

شهر نیر در فاصله ۳۶۰ کیلومتری جنوب غربی اردبیل قرار دارد. خوشبختانه منابع و کتاب های مورخین و جغرافیانویسان قرون اولیه اسلامی در کتب خود به اوصاف «نیر» می پردازند که روزه های خوبی را جهت پی بردن به تاریخ تحولات منطقه و اوضاع جغرافیای تاریخی آن برای ما بازگشایی می کنند.

اما پیش از پرداختن به آنها باید متذکر شد که یکی از شاخه های جاده ابریشم از نزدیکی های سراب که به تبریز می رسیده و نیز شاخه دیگر آن نیز از قزوین به اردبیل و فیروزآباد و خلخال و بردعه از کنار و نزدیک های سراب می گذشته است و گردنه معروف نیر (صائین) تنگ ترین محلی است که میان سبلان و بزگوش قرار دارد و در مسیر این راه ها منطقه «نیر» واقع گردیده است. احداث پل صفوی در «نیر» نشانگر اهمیت راهی است که از اردبیل به سراب و سپس به تبریز می رسیده است و پل موجود بیانگر اهمیت این راه از زمان های بسیار دورتر است و نقش مهمی در تحولات منطقه «نیر» داشته است. به ویژه آن که «نیر» در میانه این راه قرار دارد و فاصله آن از اردبیل یک منزل و نیز از سراب یک منزل است.

در کتاب دکتر مشکور در مورد رویدادهای حوالی سال ۲۲ هجری که منجر به فتح آذربایجان توسط سپاه اسلام شد، مطالبی می خوانیم که در نتیجه منطقه «نیر» هم که از توابع نزدیک پایتخت آذربایجان است، به تصرف سپاه اسلام در می آید؛ و این امر در زمان عمر خلیفه دوم روی می دهد: «فتح آذربایجان به قول بلاذری به دست حدیقه بن الیمان روی داد». وی در معیت مغیره بن شعبه بر کوفه که فرمانروایی ایران نیز زیر نظر او بود و به اشاره عمر از جانب مغیره به حکومت آذربایجان فرستاده شد. در آن روزگار اردبیل پایتخت آذربایجان بود. مرزبان آذربایجان که در اردبیل جای داشت، سپاهی از مردم باجروان و میمند و نریز و سراب (سراب) و

میانہ گردآورد، به جنگ مسلمانان بیرون شد و شکست یافت. بلاذری این مطلب را در کتاب «فتوح البلدان» خود آورده است. وی به سال ۲۷۹ هجری درگذشته است.